

B. Szabó – I. Kirizsán

STRUCTURILE

PORTANTE

ISTORICE

ȘI

SOCIETATEA

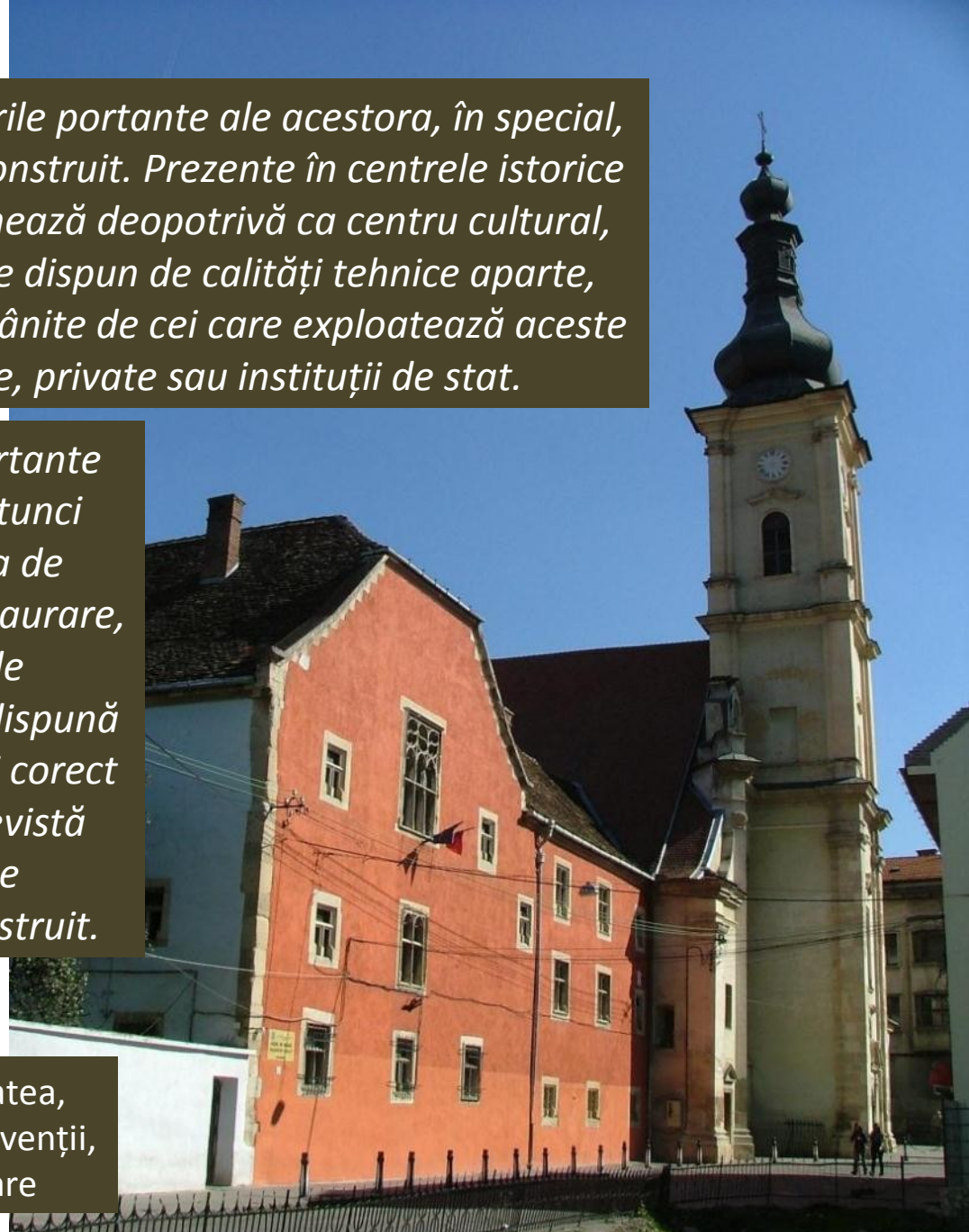
PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

Construcțiile istorice, în general, și structurile portante ale acestora, în special, constituie o parte însemnată a mediului construit. Prezente în centrele istorice ale localităților – care, de regulă, funcționează deopotrivă ca centru cultural, comercial și politic –, construcțiile istorice dispun de calități tehnice aparte, care trebuie identificate, cunoscute și stăpânite de cei care exploatează aceste construcții: persoane fizice ori juridice, private sau instituții de stat.

Valorile de patrimoniu ale structurilor portante istorice necesită o și mai mare atenție atunci când se intervine asupra lor, fiind vorba de întreținere, de rehabilitare (conservare, restaurare, înnoire sau reconstrucție) sau chiar de desființare. Membrii societății trebuie să dispună de anumite cunoștințe pentru a gospodări corect acest tezaur. Prezenta lucrare trece în revistă pretențiile față de societate legate de exploatarea părții istorice a mediului construit.

Cuvinte cheie:

structuri portante istorice, societatea, mediu și patrimoniu construit, intervenții, întreținere, rehabilitare, desființare

SPECIALIȘTI ÎN STRUCTURI PORTANTE ISTORICE

Structurile portante istorice dispun de caracteristici care țin de mecanica, biologia și fizica construcției, de mecanica solului, respectiv de instalații în construcții.

Caracteristica primordială a structurilor portante istorice fiind aceea de a asigura exigențele de performanță privind rezistența și stabilitatea construcțiilor, trebuie, în mod evident – în aprecierea calităților structurilor portante istorice – ca toate condițiile ce țin de biologia și fizica construcției, de mecanica solului, respectiv de instalații în construcții să fie luate în considerare, remarcate, mai ales dacă influențează componentele de mecanica construcției.

Specialiștii în structuri portante istorice sunt considerați membrii ai echipei de reabilitare,

specializați în mecanica, biologia și fizica construcției, în mecanica solului, respectiv în instalații în construcții.

Deoarece structurile portante istorice au menirea de a asigura rezistența și stabilitatea construcțiilor, coordonatorul echipei de specialiști este specialistul în mecanica construcției. Structurile portante istorice dispun de caracteristici specifice, astfel specialiștii în mecanica, biologia și fizica construcției, în mecanica solului, respectiv în instalații în construcții (formați în mod curent pentru construcții moderne) sunt special instruiți, fiind obligați să aprofundeze domeniul aparte al structurilor portante istorice.

Capitolul I.

PROTEJAREA STRUCTURILOR PORTANTE

ISTORICE

Pentru a asigura protejarea structurilor portante istorice, este necesar să se identifice: (1) valorile proprii de patrimoniu ale structurilor portante istorice și modalitatea lor de protecție, (2) conținutul minim obligatoriu al documentațiilor de structuri portante istorice, cu referințe ample privind valorile de patrimoniu, (3) prescripțiile de întreținere, descrierea lor, respectiv finanțarea acestora, (4) prescripții tehnice naționale și

internaționale privind intervențiile la structuri portante istorice, (5) instituțiile de cercetare a structurilor portante istorice,

Valori de patrimoniu purtate la Castelul Károlyi din Carei

(6) rolul conferințelor științifice și al revistelor de specialitate în protecția structurilor portante istorice.

1.1

VALORI PROPRII DE PATRIMONIU ALE STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI

Valori de patrimoniu purtate la Biserica Reformată din Huedin

1.1.1. Valorile de patrimoniu sunt valori tehnice, estetice, funcționale la fragment din mediul construit, referindu-se la arii mai restrânse sau mai ample din mediul construit (parte din construcție, construcție, ansamblu construit, așezare, peisaj cultural etc.), aferente patrimoniului construit. Se clasifică în două mari grupe: (i) valorile proprii de patrimoniu ale structurilor portante și (ii) valorile de patrimoniu purtate de structuri portante.

1.1.2. Valorile de patrimoniu purtate de structura portantă istorică trebuie stăpânite de specialiștii în structuri portante, deoarece protecția acestor valori este sarcina de bază a protecției patrimoniului construit și

deoarece existența acestor valori nu arareori îngreunează, chiar exclude formele cele mai eficiente de intervenții la structuri portante. Constituie grupuri aparte valorile de patrimoniu purtate de subansambluri portante de fundații, planșee, subansambluri de susținere în structură portantă, respectiv șarpante.

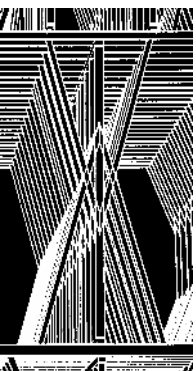
1.1.2.1. Valorile de patrimoniu purtate la subansamblu de fundație istorică sunt valori de patrimoniu purtate, susținute de fundații. Structurile portante de fundații susțin mai rar valori de patrimoniu purtate, deși elevațiile exterioare ale subsolurilor sunt adeseori pictate sau prevăzute cu ancadramente din piatră, iar acești pereți acționați de presiunea terenului sunt supuși și solicitărilor caracteristice fundațiilor.

1.1.2.2. Valorile de patrimoniu purtate la subansamblu de susținere în structură portantă istorică sunt valori de patrimoniu purtate, susținute de sistem de susținere în structură portantă. Cele mai spectaculoase sunt, foarte probabil, picturile murale, dar pot să fie lambriuri din lemn, tâmplării, stucatură de ipsos, ancadramente din piatră decorate incredibil de bogat. Sunt de semnalat valorile de patrimoniu purtate de structuri realizate din lemn, fiind deosebite sistemele de susținere în structuri portante istorice ale bisericilor de lemn pictate. Pot face parte din valorile de patrimoniu purtate draperiile, mozaicurile și încă multe altele.

1.1.2.3. Valorile de patrimoniu purtate la subansamblu de planșeu istoric sunt valori de patrimoniu purtate, susținute de planșee. Cele mai frumoase sunt planșeele renaștentiste pe grinzi, dar pot să fie și planșeele casetate decorate deosebit de bogat,

care însă pot fi văzute mai mult în afara Transilvanei (în Italia, Spania etc.).

Valori proprii de patrimoniu la subansamblul de fundație: Biserica Reformată din Mugeni, jud. Harghita

Sunt de semnalat valorile de patrimoniu purtate de planșeele structurilor realizate din lemn, fiind minunate bolțile pictate ale bisericilor din lemn. Pot face parte din valorile de patrimoniu purtate parchetele, mozaicurile, stucaturile din ipsos sau pictura murală (de exemplu, pe bolți în oglindă).

Valori proprii de patrimoniu la subansamblul de susținere în structură portantă: Panteon, Roma

1.1.2.4. Valorile de patrimoniu purtate la subansamblu de șarpantă istorică sunt valori susținute de șarpantă. Cele mai spectaculoase sunt planșeele casetate, care adeseori sunt fixate de corzile șarpantei. Desigur, în astfel de cazuri și fermele secundare dispun de corzi

(ceea ce este normal la șarpante cu caracter gotic, întâmplându-se adeseori și la cele cu caracter baroc). În categoria valorilor de patrimoniu purtate mai pot fi cuprinse învelitoarea din țiglă cu coadă de rândunică sau dispozitivul istoric de ridicare a materialelor de construcție atașat șarpantei.

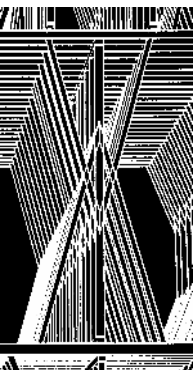
1.1.3. Valorile proprii de patrimoniu la structură portantă istorică sunt valori de patrimoniu înglobate în structura portantă istorică. Construcțiile istorice presupun trei sisteme de cerințe majore, care sunt de egală importanță, inclusiv din punctul de vedere al bogăției în valori de patrimoniu: (i) funcționalitate – valorile de patrimoniu sunt cele legate de modul de organizare a traiului în alte epoci; (ii) estetică – formă, volumetrie, componente artistice – martorii idealurilor de frumusețe ale strămoșilor; (iii) tehnică – valoarea de patrimoniu înglobată în structuri portante și purtate. Structurile portante istorice fiind executate pe baza unor concepții geometrico-mecanice intuitive, din materiale de construcții istorice și prin tehnologii tradiționale caracteristice, valorile de patrimoniu proprii ale structurilor portante sunt firesc legate de acestea.

Valori proprii de patrimoniu la subansamblul planșeu: Biserica fortificată Sf. Gheorghe – Covasna

Similar valorilor de patrimoniu ale materialelor înglobate, aceste valori sunt conținute în tehnologiile de prelucrare (ale materialelor, elementelor, subansamblurilor și ansamblurilor) și mai cu seamă în concepția geometrico-mecanică a structurii portante.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

Orice intervenție afectează deopotrivă concepția geometrico-mecanică intuitivă, tehnologia tradițională de execuție și materialele istorice, astfel încât inventarierea valorilor proprii de patrimoniu – în vederea evitării eliminării parțiale sau totale a acestora – este obligatorie.

1.1.3.1. Valorile proprii de patrimoniu la subansamblurile de fundație, de susținere în structură portantă, de planșeu și de șarpantă istorică sunt valori proprii de patrimoniu aferente subansamblului de fundație, de susținere în structură portantă, de planșeu și de șarpantă istorică, care se referă deopotrivă la valorile proprii de patrimoniu conceptuale, materiale sau tehnologice.

Valori proprii de patrimoniu la subansamblul de șarpantă: Biserica Evanghelică din Mugeni – Harghita

1.1.3.2. Valorile proprii de patrimoniu legate de concepția geometrico-mecanică empirico-intuitivă, materialul istoric, tehnologiile tradiționale ale structurii portante istorice sunt valori proprii de patrimoniu ale structurii portante istorice aferente concepției geometrico-mecanice empirico-intuitive, materialelor istorice ale acestor structuri, respectiv tehnologiilor tradiționale cu care s-au realizat aceste structuri.

Conținutul minim obligatoriu al documentațiilor de structuri portante istorice nu este fixat de acte normative naționale, astfel ne permitem să particularizăm prevederile HG nr. 28/09.01.2008, Ordinului nr. 863/02.07.2008 al Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL), valabile pentru lucrări de investiții în general, respectiv Dispoziția Nr. 4300/VN/03.11.2005 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității în domeniul avizării elaborată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național (MCPN).

CONȚINUT CADRU

al documentațiilor de intervenții la construcții istorice (structuri portante

În baza prevederilor HG nr. 28/09.01.2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 48 din 22.01.2008, privind aprobarea „Conținutului-cadru al documentației tehnico-economice aferente investițiilor publice, precum și a structurii și metodologiei de elaborare a devizului general pentru obiective de investiții și lucrări de intervenții”, respectiv a Ordinului nr. 863/02.07.2008 al MDLPL, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 524 din 11.07.2008,

pentru aprobarea „Instrucțiunilor de aplicare a unor prevederi din Hotărârea Guvernului nr. 28/2008 privind aprobarea conținutului-cadru al documentației tehnico-economice aferente investițiilor publice, precum și a structurii și metodologiei de elaborare a devizului general pentru obiective de investiții și lucrări de intervenții” sau a altor reglementări legale în vigoare, conținutul cadru al documentațiilor de intervenții la construcții istorice,

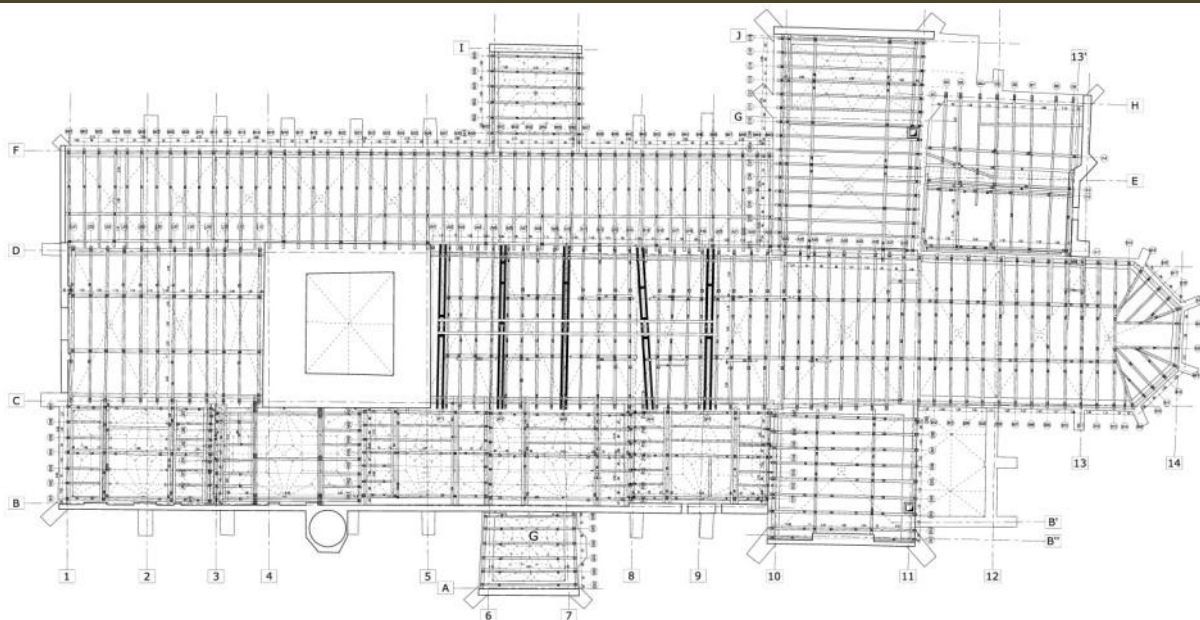

indiferent de eventuala grupă de clasare în Lista Monumentelor Istorice, este după cum urmează:

Cap. I. – Fazele de proiectare

1. – Fazele de proiectare ale documentațiilor de intervenții la construcții istorice sunt cele prevăzute în Anexa III la HG nr. 28/09.01.2008, respectiv în art. 1. al Ordinului nr. 863/02.07.2008 al MDLPL.

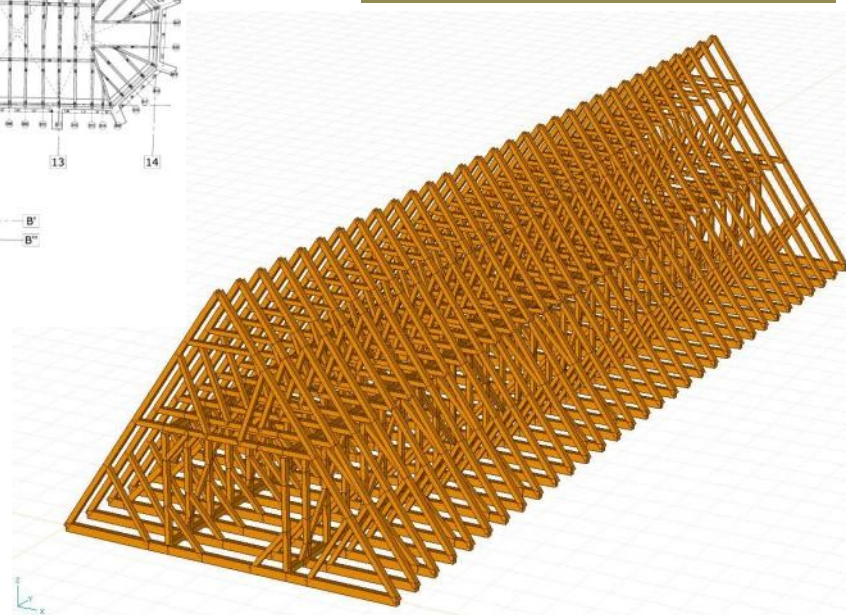
Acestea sunt după cum urmează:

Model șarpantă – piesă
de expertiză tehnică:
Biserica Evanghelică „Sf.
Maria” din Sibiu

Releveu șarpantă –
piesă de expertiză
tehnică: Biserica
Evanghelică „Sf. Maria”
din Sibiu

- a) – Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții (DALI), care cuprinde și Tema de Proiectare, cu sau fără Expertiza Tehnică;
- b) – Proiectul Tehnic (PTh) și Caietele de Sarcini (CS) pentru execuția lucrărilor;
- c) – Detaliile de Execuție (DE).

2. – Raportul/Expertiza Tehnică Preliminară sau Expertiza Tehnică de structuri portante istorice pot fi părți componente ale Documentației de avizare a lucrărilor de intervenții sau pot fi constituite în faze de elaborare distincte, după caz.

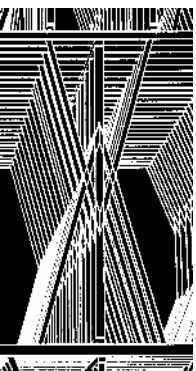
Cap. II – Conținutul documentației

Conținutul cadru pe faze de proiectare:

Conținutul cadru pe faze de proiectare al documentațiilor de intervenții la construcții istorice este cel prevăzut în Anexa III la HG nr. 28/09.01.2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 48 din 22.01.2008, respectiv în art. 1 al Ordinului nr. 863/02.07.2008 al MDLPL, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 524 din 11.07.2008.

Conținutul cadru al expertizelor tehnice:

- a) – Conținutul cadru al expertizelor tehnice este cel prevăzut în Hotărârea Guvernului nr. 1364/27.12.2001, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 100/05.02.2002, pentru aprobarea „*Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 20/1994 privind reducerea riscului seismic al construcțiilor existente*”; b) – Expertizele Tehnice, pentru imobilele construcții sau monumente istorice, după caz, în funcție de complexitatea gradului de avariere,

vor fi precedate de studii și/sau cercetări de specialitate efectuate pe baza unor „documentații tehnice pentru lucrări de cercetare preliminară pentru elaborarea expertizelor tehnice”: studii sau expertize de biologia și fizica construcției, de mecanica solului și de instalații în construcții, avizate anterior;

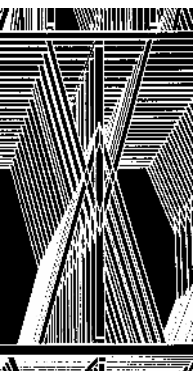
c) – În domeniul intervențiilor la monumente istorice, colectivul de elaborare a Expertizelor Tehnice este format din: (i) expert tehnic în domeniul ingineriei, atestat de MDLPL și de MCPN; (ii) expert în domeniul restaurării de arhitectură pentru monumente clasate în grupa „A” sau expert/specialist pentru monumente clasate în grupa „B”, atestat de MCPN; (iii) expert în domeniul restaurării componentelor artistice pentru monumente clasate în grupa „A” și/sau expert/specialist pentru monumente clasate în grupa „B”, atestat de MCPN;

d) – Concluziile Expertizelor Tehnice elaborate vor dezvolta un concept unitar de intervenție asupra construcției (monumentului) istorice, vor cuprinde variante maxime și minime de intervenție și vor stabili prioritățile lucrărilor.

Cap. III. – Precizări la conținutul cadru

În afara conținutului cadru general specificat la capitolul II., în cadrul proiectelor de intervenție la construcții (monumente) istorice, anumite componente vor cuprinde detalieri specifice după cum urmează:

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

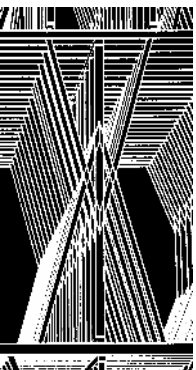
Piese scrise:

a) – Tema de proiectare, aprobată de beneficiarul de folosință, care va cuprinde date generale privind construcția (monumentul) istorică, starea tehnică și de conservare a acestuia, pentru componentele: arheologie, arhitectură, structură, componente artistice, caracteristici ale terenului, precum și propuneri privind studiile, cercetările, investigațiile și fazele de proiectare necesare (atenție: într-un sit istoric asistența arheologică este obligatorie, de asemenea și cercetarea preventivă a componentelor artistice este necesară la o construcție istorică);

Planșeu istoric degradat:
Biserica Evanghelică din Jelna, jud. Bistrița-Năsăud

b) – Memoriul justificativ/general: va cuprinde referiri la tema de proiectare, detaliind pluridisciplinar toate aspectele istorice, artistice, arhitecturale, ingineresti, științifice și tehnice ale construcției (monumentului) istorice; intervenții anterioare conform cercetărilor documentare și de arhivă sau cărții monumentului / construcției istorice; starea de conservare actuală; conceptul unitar și propunerile de intervenție, în variante maxime și minime; stabilirea priorităților de execuție, după caz, în funcție de faza proiectului;

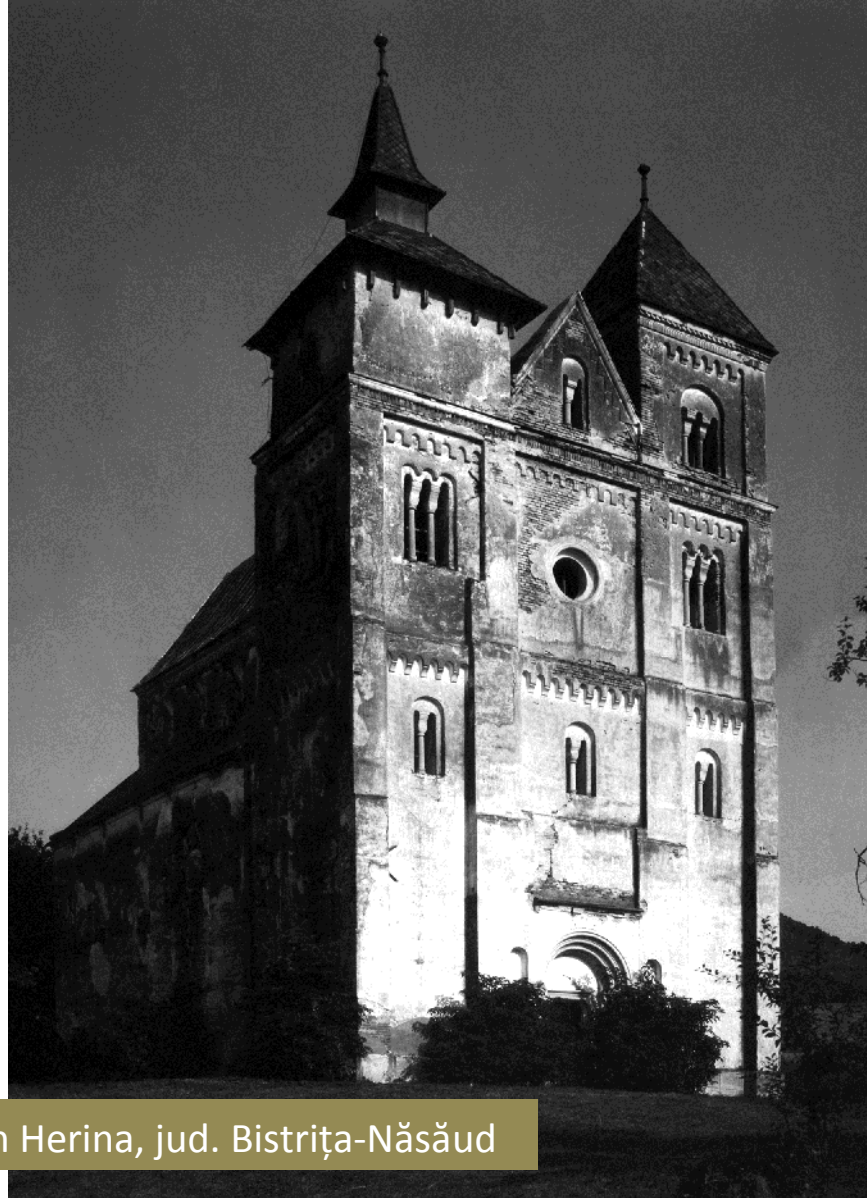
c) – Memoriile tehnice de specialitate;

d) – Având în vedere faptul că în domeniul intervențiilor / protejării construcțiilor / monumentelor istorice documentațiile se elaborează de colective pluridisciplinare, proiectele / documentațiile vor cuprinde:

(i) referatele de specialitate cu semnătura și ștampilele experților / experților tehnici atestați de MCPN și / sau de MDLPL, după caz, în funcție de domeniul proiectelor sau al studiilor și cercetărilor;

(ii) referatele de specialitate, semnătura și ștampila verifcatorilor / verifcatorilor de proiecte, atestați de MCPN și / sau de MDLPL, în funcție de domeniul proiectului și de faza de elaborare;

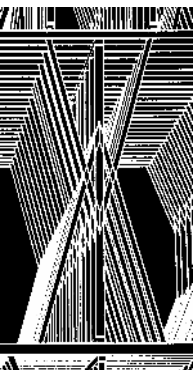
(iii) referatele de specialitate ale unor specialiști sau experți atestați de MCPN,

Documentar fotografic: Biserica Evanghelică din Herina, jud. Bistrița-Năsăud

în domenii conexe domeniului ce face obiectul proiectului, cum ar fi: domeniul arheologiei, arhitecturii, ingineriei, al componentelor artistice, după caz.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

Piese desenate:

- a) – studii istorice, de arhitectură / arhitectură comparată / iconografice / arheologice, urbanism istoric și / sau altele, după caz;
- b) – documentar fotografic, explicativ / comentat;
- c) – studii de teren: topografice, geotehnice și / sau altele, după caz;
- d) – investigații fizico-chimice, biologice, petrografice sau altele, după caz.

Notă pentru clădiri istorice listate: Rămâne la aprecierea șefului de proiect și a specialistului serviciilor deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau din minister, a verficatorului conținutului documentației sau a președintelui de ședință,

pe proprie răspundere, după caz, ca, în funcție de amploarea intervențiilor asupra monumentului istoric, de necesitatea intervenției imediate sau de urgență asupra monumentului, să decidă, justificat, asupra diminuării sau completării pieselor necesare prevăzute în prezentul conținut cadru.

Documentar fotografic: Biserica Ortodoxă Golia din Iași

PUNEREA ÎN PRACTICĂ A PREVEDERILOR DE ÎNTREȚINERE ȘI A DESCRIERII LOR DIN LEGEA NR. 422 PRIVIND MONUMENTELE ISTORICE, RESPECTIV LA FINANȚAREA ACESTORA

Punerea în practică a prescripțiilor de întreținere și a descrierii lor din Legea nr. 422 referitoare la monumentele istorice se face cu ajutorul „Metodologiei de întocmire a Obligației privind folosința monumentului istoric și a conținutului acesteia”.

Metodologia de întocmire a „Obligației privind folosința monumentului istoric” și a conținutului acesteia este prezentată în Ordinul nr. 2684 din 18 iunie 2003 al MCPN privind aprobarea Metodologiei de întocmire a „Obligației privind folosința monumentului istoric” și a conținutului acesteia publicat în Monitorul Oficial nr. 448 din 24 iunie 2003.

Obligația privind folosința monumentului istoric: refectoriul fostei Mănăstiri Dominicane din Cluj-N.

Conform metodologiei, „Obligația privind folosința monumentului istoric” este un document obligatoriu, cu caracter permanent, prin care sunt precizate condițiile și regulile de utilizare sau de exploatare și de întreținere a unui monument istoric. „Obligația privind folosința monumentului istoric” face parte integrantă din cartea tehnică a construcției. În situația în care aceasta nu există, „Obligația privind folosința monumentului istoric” ține locul documentației tehnice de utilizare a bunului imobil, în condițiile legii.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” – care se întocmește numai după cercetarea, la fața locului, a imobilului – cuprinde „Formularul obligației privind folosința monumentului istoric”, „Inventarul monumentului istoric” și „Procesul-verbal de constatare a stării generale de conservare a monumentului istoric”.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” se întocmește în trei exemplare, dintre care un exemplar va fi transmis Direcției monumentelor istorice din cadrul MCPN, un exemplar va fi păstrat de către Direcția pentru cultură și patrimoniul cultural național județeană, respectiv a municipiului București, emitentă și un exemplar va fi transmis proprietarului, respectiv titularului dreptului de administrare asupra monumentului istoric. În cazul ansamblurilor și siturilor monument istoric, „Obligația privind folosința monumentului istoric” se întocmește pentru fiecare proprietar sau titular al dreptului de administrare asupra imobilelor aflate în perimetrul acestora.

Obligația privind folosința monumentului istoric: Biserica Piaristă din Cluj-N.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” va fi înmănată proprietarului, respectiv titularului dreptului de administrare asupra monumentului istoric, sub semnătură, în termen de 90 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României a ordinului ministrului CPN de clasare a monumentului istoric.

Direcțiile pentru cultură și patrimoniul cultural național județene, respectiv a municipiului București, vor furniza proprietarilor, titularilor dreptului de administrare, precum și altor titulari de drepturi reale asupra monumentelor istorice, la cerere, informații privind legislația din domeniul protejării monumentelor istorice, precum și listele oficiale cuprinzând agenții economici autorizați de MCPN să efectueze intervenții asupra monumentelor istorice.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” este servitute constituită în folosul imobilului și se înscrie în Cartea funciară de către proprietar, respectiv titular al dreptului de administrare, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” cuprinde trei capitole.

Capitolul I. conține Informații generale: (1) Date de identificare (Cod, Grupa, Categorie, Denumirea actuală, anterioară, originară);

Asigurarea întreținerii curente prin folosirea unor materiale adecvate, compatibile cu cele din structura monumentului istoric: Castelul Károlyi din Carei

(2) Localizare administrativă/Amplasament (Localitate, Strada, nr., Sector/Județ, Cod poștal, Referințe cartografice/Toponimie, Referințe privind zona de protecție a monumentului istoric, Date cadastrale, Reglementările urbanistice în care se înscrie, Categoria de arhitectură, Tipul de folosință sau funcțiunea, Folosința actuală, Folosința anterioară, Folosința originară; (3) Datare (Perioada, an);

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

(4) Persoane și evenimente asociate istoriei monumentului; (5) Descriere sumară (Materiale și tehnici de construcție utilizate/structura, Componente artistice, Mobilier, Inscriptii, Încadrare stilistică); (6) Conservare, restaurare, prezervare (starea generală de conservare în momentul eliberării „Obligației privind folosința monumentului istoric”, propuneri de restaurare, reabilitare, reconversie).

Capitolul II. prezintă Regimul juridic, respectiv: (1) Proprietar actual, (2) Titlul de proprietate, (3) Concesionarul / locatarul / titularul dreptului de administrare actual, (4) Proprietari anteriori.

Capitolul III. redă Obligațiile proprietarilor, titularilor dreptului de administrare, concesionarilor și locatarilor monumentelor istorice, care sunt 17 la număr: (1) Să întrețină, să folosească și să exploateze imobilul numai cu respectarea prevederilor Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice și a prezentei „Obligații privind folosința monumentului istoric”;

Asigurarea întreținerii curente prin folosirea unor materiale adecvate, compatibile cu cele din structura monumentului istoric: Biserica Piaristă Cluj-N.

(3) Să înștiințeze de urgență, în scris, Direcția pentru cultură și patrimoniul cultural național județeană, respectiv a municipiului București, precum și primarul localității în a cărei rază teritorială se află situat monumentul istoric, despre orice modificări sau degradări în starea fizică a monumentelor istorice deținute;

(4) Să asigure, în condițiile legii, accesul specialiștilor desemnați de MCPN sau de Direcțiile pentru cultură și patrimoniul cultural național județene, respectiv a municipiului București, în vederea constatării stării de conservare sau pentru efectuarea de cercetări, inclusiv arheologice, de expertizare a monumentelor istorice și pentru operațiunile de evidență;

Asigurarea întreținerii curente prin folosirea unor materiale adecvate: Biserica Romano-catolică Armășeni

(5) Să obțină avizele prevăzute de lege pentru toate intervențiile prevăzute la art. 22 din Legea nr. 422/2001; (6) Să asigure efectuarea lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare, precum și a oricăror alte lucrări, conform prevederilor legale, numai de către persoane fizice sau juridice atestate în acest sens și să prevadă în contracte condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate;

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

(7) Să respecte toate condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate atunci când execută ei înșiși lucrări de întreținere curentă sau orice alte intervenții; (8) Să permită, pe baza prevederilor contractuale, executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice deținute, în cazul în care acestea sunt inițiate și finanțate de persoane juridice abilitate în condițiile legii; (9) Să permită montarea și să întrețină însemnul și sigla „Monument istoric”; (10) Să obțină avizul direcției pentru cultură și patrimoniul cultural național județene, respectiv a municipiului București, și să asigure pe propria răspundere condiții corespunzătoare de vizitare, fotografiere, filmare, reproducere și de publicitate, în cazul în care, la solicitarea lor, proprietarii introduc monumentele istorice în circuit public;

Obligația privind folosința monumentului istoric: Biserica Ortodoxă Baica

(11) Să comunice direcției pentru cultură și patrimoniul cultural național județene, respectiv a municipiului București, orice schimbare a titularului dreptului de proprietate, de administrare sau al altor drepturi reale, după caz, asupra monumentelor istorice;

(12) Să înștiințeze în scris direcția pentru cultură și patrimoniul cultural național județeană, respectiv a municipiului București, despre intenția de a înstrăina monumentul istoric, în vederea exercitării dreptului de preempțiune al statului sau, după caz, al unității administrativ-teritoriale, în condițiile Legii nr. 422/2001; (13) Să notifice viitorului proprietar, titular al dreptului de administrare, chiriaș sau concesionar, regimul juridic al monumentului istoric pe care îl deține, precum și „Obligația privind folosința monumentului istoric”;

(14) Să înștiințeze în scris direcția pentru cultura și patrimoniul cultural național județeană, respectiv a municipiului București, despre schimbarea proprietarului sau a administratorului, în termen de 15 zile de la data încheierii contractelor, și să transmită acesteia o copie a actelor; (15) Să înscrie Obligația privind folosința monumentului istoric în Cartea funciară, în termen de 30 de zile de la data comunicării acesteia;

Obligația privind folosința monumentului istoric: cetatea Slimnic

(16) Să asigure o întreținere curentă corespunzătoare prin folosirea unor materiale adecvate, compatibile cu cele din structura monumentului istoric; (17) Să utilizeze monumentul istoric numai în scopuri compatibile cu destinația sa inițială. Se recomandă extinderea precizărilor din acest subcapitol la construcțiile istorice.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

PRESCRIPTII TEHNICE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE PRIVIND INTERVENȚIILE LA STRUCTURI PORTANTE ISTORICE

Prescripțiile tehnice naționale și internaționale privind intervențiile la structuri portante istorice sunt mai puține la număr. Deoarece structurile portante istorice – dincolo de caracteristicile principale de bază identice pentru arii mari de răspândire – dispun de o serie de proprietăți strict locale, prescripțiile tehnice naționale sunt de mare importanță. În acest fel prescripțiile internaționale – chiar dacă se referă la construcții istorice regionale – au un caracter general accentuat.

Răcaș

Obligația privind folosința monumentului istoric: Biserica Ortodoxă

Evident, majoritatea prescripțiilor tehnice internaționale privind monumentele istorice conțin și referiri la structuri portante istorice, chiar dacă prescripțiile internaționale propriu-zise privind construcțiile istorice sunt puține, mai mult există referiri la construcții istorice, în contextul general al construcțiilor.

1.4.1. Sunt redate în lucrare reglementările internaționale mai relevante, adoptate de ICOMOS International, respectiv de majoritatea Comitetelor Naționale, unde sunt referiri mai ample sau mai puțin ample la structurile portante istorice.

1.4.2. Standarde naționale

Legea Nr. 422 din 18 iulie 2001 *** Republicată, privind protejarea monumentelor istorice, act publicat în Monitorul Oficial nr. 938/20.11.2006.

Ordonanța nr. 16 din 24 august 2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente, act publicat în Monitorul Oficial nr. 608/29.08.2011.

Hotărârea nr. 206 din 20.03.2012 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 20/1994 privind măsuri pentru reducerea riscului seismic al construcțiilor existente, republicată, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.364/2001, act publicat în Monitorul Oficial nr. 220/03.04.2012.

1.5

INSTITUȚII DE CERCETARE A STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE. PERSONAL DE SPECIALITATE PENTRU STUDII ȘI EXPERTIZE ASUPRA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE

Studiile și expertizele de biologia și fizica construcției, de mecanica solului și de instalații în construcții fac parte din „Documentațiile tehnice pentru lucrări de cercetare preliminară în vederea elaborării expertizelor tehnice de structuri portante istorice”. Aceste studii (expertize) se recomandă a fi avizate anterior avizării expertizei sinteză, denumită expertiză tehnică de structură portantă istorică.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

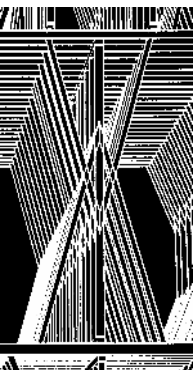
Structura portantă barocă: Biserica Reformată Zalău

Este necesară formarea specialiștilor (deocamdată existenți într-un număr redus, mai puțin specialiștii de mecanica solului, care, în urma cuprinderii studiilor geotehnice între documentele obligatorii eliberării autorizațiilor de construire – autorizațiilor de intervenții, mai exact – fiind inclusiv piesă de maximă importanță la construcțiile noi, sunt relativ suficienți) de biologia și fizica construcției, iar proiectanții de instalații noi în construcții este necesar să se specializeze în expertize la instalații existente.

Deoarece problematica structurilor portante istorice la nivel național este deficitară (chiar dacă există două clase de structuri portante istorice: cele bizantine, respectiv apusene, cu proprietăți diferențiate: grosimi diferite de mortar de zidărie etc.), iar experții – și așa puțini la număr – cunoscători ai structurilor portante istorice elaborează după criterii individuale expertizele,

este de dorit înființarea unui institut național de cercetare a structurilor portante istorice (cu filiale pe teritoriul Transilvaniei și al Moldovei), în vederea facilitării activității de cercetare în domeniu, a elaborării teoriei structurilor portante istorice și a teoriei intervențiilor la structuri portante istorice, particularizate la nivelul construcțiilor istorice caracteristice României.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

România este încă înaintea marilor salubrizări în domeniul fizicii construcțiilor (ne referim mai ales la construcții istorice cu deficiențe termice și de umiditate cu săruri din sol - insuficiențe rezolvate în aria vestică a continentului în partea a II-a a secolului XX). și ar fi bine ca aceste intervenții de salubritate să se facă profesional, contrar uzanței (este de exemplu la ordinea zilei tencuirea soclurilor cu tencuială de ciment la case fără hidroizolație orizontală).

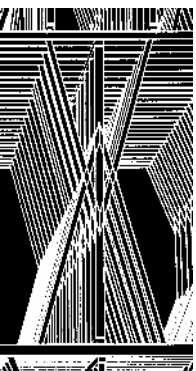
1.5

ROLUL CONFERINȚELOR ȘTIINȚIFICE ȘI AL REVISTELOR DE SPECIALITATE ÎN PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE

Evident, având în vedere lipsa de cunoștințe și numărul insuficient de specialiști, rolul conferințelor științifice și al revistelor de specialitate în protecția structurilor portante istorice este de la sine înțeles. Sunt necesare schimburi de experiențe, prezentarea și discutarea studiilor de caz cu ocazia simpozioanelor, respectiv prin presa de specialitate.

Este mai ales necesară studierea interacțiunii între mecanica, biologia și fizica construcției, mecanica solului și a instalațiilor în construcții, un dialog permanent și cuprinzător între specialiștii celor cinci grupuri de discipline,

Structura portantă bizantină: Palatul Mogoșoaia

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

fiind bineveniți în echipă inclusiv restauratorii de componente artistice, autorii studiilor istorice (arheologice, de istoria artei), respectiv peisagistico-urbanistice.

Capitolul II.

FORMAREA SPECIALIȘTILOR DE STRUCTURI PORTANTE ISTORICE ȘI LOCUL LOR ÎN SOCIETATE

Șarpantă istorică gotică: Sibiu, piața Mică 22.

2.1

SISTEMUL EDUCAȚIONAL PENTRU SPECIALIȘTII DE STRUCTURI PORTANTE ISTORICE. PROGRAME ANALITICE DE NIVEL MEDIU ȘI SUPERIOR. ȘCOLI DOCTORALE ȘI POSTDOCTORALE

Specialiștii de structuri portante istorice sunt pregătiți de facultățile de construcții, împreună cu inginerii constructori pentru structuri portante ingineresti. De la facultate la facultate numărul disciplinelor care tratează intervenții la construcții existente variază.

Astfel, după cunoștințele noastre, la nivel de țară, în afară de Facultatea de Arhitectură de la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, unde există două discipline opționale de câte un semestru cu 2 ore săptămânale (Structuri portante istorice și Intervenții la structuri portante istorice),

nu se predau cursuri care să prezinte în exclusivitate structuri portante istorice. Foarte probabil, cunoștințe legate de structurile portante istorice sunt transmise la cursurile de intervenții la structurile portante ingineresti și cu siguranță atunci când sunt trecute în revistă aspecte istorice ale intervențiilor la structurile portante.

Foarte probabil există și licee de specialitate în domeniul construcțiilor, unde sunt amintite structurile portante istorice de către cadrele didactice cu preocupări în domeniu. După cunoștințele noastre, nu există în planurile de învățământ școlare discipline care să trateze structurile portante istorice. Știm și cunoaștem studiile postuniversitare de specializare

Șarpantă istorică: Biserica Evanghelică Drăușeni

în domeniul reabilitării patrimoniului construit, care funcționează în cadrul UBB, organizate de Fundația Transilvania Trust, cu durata de 4 semestre, 600 de ore,

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

Ansamblu în stil secesion: Primăria din Tg. Mureș

2.2

ATESTAREA SPECIALIȘTILOR ÎN DOMENIUL INTERVENȚIILOR LA STRUCTURI

PORTANTE ISTORICE

Atestarea este realizată în baza Ordinului nr. 2495/29.08.2010 al MCPN pentru aprobarea „Normelor metodologice privind atestarea specialiștilor, experților și verifcatorilor tehnici în domeniul protejării monumentelor istorice”,

Reglementarea este în esență satisfăcătoare și nu este din vina ei că s-au atestat foarte multe persoane fizice cu cunoștințe superficiale.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

În cadrul cărora disciplinele de Structuri portante istorice cu 12 ore și de Intervenții la structuri portante istorice cu 36 de ore au pondere potrivită pentru linia de ingineri. Chiar dacă cursurile, organizate din doi în doi ani, sunt la a 7-a ediție, în medie cu 40 de absolvenți pe ediție, fiind la această oră singurul curs postuniversitar la nivel național, nu satisface necesitățile! Mai ales, deoarece, majoritatea absolvenților nu reușesc să lucreze în domeniu, nefiind admiși pe piață, care este dominată de nespecialiști, din cauza legislației confuze din domeniu.

SFERA DE ACTIVITATE ȘI COMPETENȚELE SPECIALISTULUI ÎN STRUCTURI PORTANTE ISTORICE

Specialistul în structuri portante istorice are rolul de a asigura studii și cercetări, respectiv proiectare, execuție și monitorizare în timp pentru structurile portante istorice. Pe lângă asigurarea rezistenței și stabilității construcției, specialistul în structuri portante istorice trebuie să prevadă soluții compatibile din punct de vedere al biologiei și fizicii construcției, al mecanicii solului și al instalațiilor în construcții, asigurând aceste condiții deopotrivă structurilor portante și purtate (facilitând conlucrarea celor două categorii de structuri).

Ansamblu brâncovenesc: Palatul Mogoșoaia

Specialistul în structuri portante istorice trebuie să aibă în vedere în permanență valorile de patrimoniu proprii, respectiv purtate de structuri portante istorice, militând pentru soluții de intervenție cu pierderi minime de valori de patrimoniu. Se va acorda prioritate soluțiilor reversibile, facilitând aplicarea tehnologiilor perfecționate necunoscute la data intervenției.

Soluțiile adoptate trebuie să fie acceptate de restauratori de componente artistice, orice intervenție la structurile portante istorice neavând voie să diminueze valorile artistice ale construcției. Orice intervenție subterană trebuie acceptată de arheolog, în situații limită propunându-se descărcare de sarcină arheologică.

2.4

LOCUL INGINERULUI RESTAURATOR DE STRUCTURI PORTANTE ISTORICE ÎN ECHIPA DE RESTAURATORI.

TRIBUȚIUNI DE CERCETĂTOR, PROIECTANT, ORGAN DE ÎNDRUMARE ȘI CONTROL, FUNCȚIONAR PUBLIC ÎN DOMENIUL INGINERIEI DE STRUCTURI PORTANTE ISTORICE

Inginerul restaurator de structuri portante istorice (mai precis inginerul specialist în intervenții la structuri portante istorice) este membru important în echipa multidisciplinară care intervine la construcții istorice. De calitatea muncii sale depinde rezistența și stabilitatea, durabilitatea construcției istorice, modul în care sunt puse în valoare componentele artistice, felul în care este asigurat confortul ce ține de biologia și fizica construcției, de mecanica solului și de instalații în construcții.

Echipele de cercetare, proiectare, execuție sau monitorizare trebuie să fie pluridisciplinare, fiind necesară o cultură tehnică generală amplă a membrilor echipei multidisciplinare. Inginerul coordonator (de regulă inginer constructor), specialist în structuri portante istorice, trebuie să aibă cunoștințe minime de biologia și fizica construcției, de mecanica solului și de instalații în construcții, astfel încât să solicite toate informațiile specifice tuturor specialităților, necesare intervențiilor.

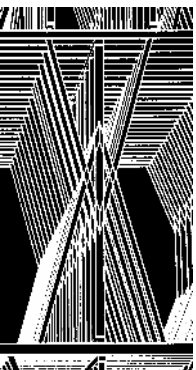
La rândul lui, inginerul specialist în structuri portante istorice este coordonat de arhitect, șeful de echipă complexă de intervenții la construcții istorice, fiind obligat să aleagă soluții compatibile cu funcționalitatea și estetica construcției istorice.

Șarpantă istorică gotică: R. Cehă

Organele de control trebuie să aibă cunoștințe ample în domeniul structurilor portante istorice, trebuie să stăpânească legislația tehnică națională și internațională în domeniu (mai cu seamă atunci când legislația națională este prea sumară). Trebuie să fie preocupate de necesitatea păstrării valorilor de patrimoniu și să vegheze asupra protecției acestor valori, ori de câte ori proprietarii, administratorii, cercetătorii, proiectanții sau executanții întreprind măsuri care contravin protecției valorilor de patrimoniu.

Funcționarii publici, de asemenea, este indicat să aibă cunoștințe minime în domeniul structurilor portante istorice, mai ales cei care eliberează avize

ISU, ISC, MCPN, respectiv autorizații de construcție (de intervenții). Este cu atât mai importantă o asemenea pretenție, cu cât există posibilitatea ca unul dintre actorii procesului de intervenție la structuri portante istorice: proprietar, administrator, cercetător, proiectant sau executant să fie nepriceput.

INSTRUIREA SOCIETĂȚII ÎN PRIVINȚA PROTECȚIEI STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE

Nivelul culturii civice este foarte diferit, la fel și vechimea acestei culturi de la țară la țară, de la comunitate la comunitate. Dar și amploarea legislației, precum și modul în care legile sunt respectate, diferă.

Societatea trebuie instruită în permanență în privința protecției structurilor portante istorice. Evident, procesul de instruire are un conținut diferit față de cele anterior semnalate.

3.1

CUNOȘTINȚE MINIM NECESARE ÎNTREȚINERII STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI MODUL LOR DE RĂSPÂNDIRE ÎN RÂNDUL ADMINISTRATORILOR/PROPRIETARILOR DE MONUMENTE ISTORICE

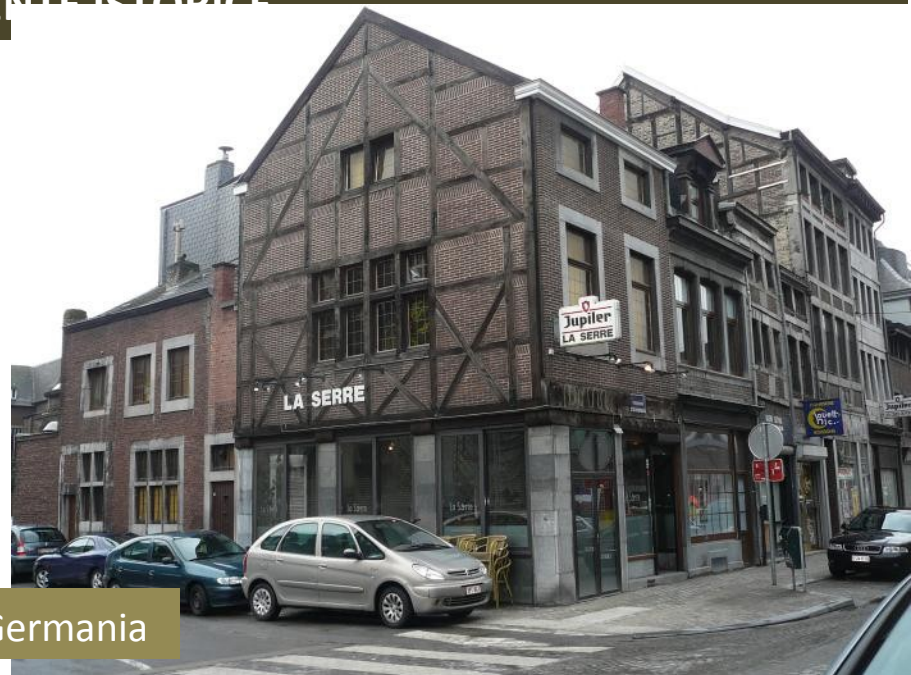
Întreținerea este o premisă de bază a bunăstării. Valorile trebuie deopotrivă create și întreținute.

Acest deziderat accentuat se referă la patrimoniul cultural, respectiv la partea lui construită.

Există reguli de bază, cristalizate de mii de ani, ale

Este necesar ca aceste reguli să fie particularizate pentru întreținerea structurilor portante istorice.

Fachwerk: Köln, Germania

Întreținerea se declanșează în momentul demarării creației. Structura portantă se întreține din clipa realizării ei (de exemplu: zidăria proaspătă este învelită pentru a diminua viteza de pierdere a umidității, asigurând astfel un procent minim de fisuri și micro-fisuri în volumul mortarului etc.).

În cazul structurilor portante istorice – dacă din anumite motive întreținerea este reluată după o pauză – sunt recomandate următoarele procese:

Planșeu pe bolțișoare: Sibiu, casa Luxemburg

3.1.1. Expertizarea structurii portante istorice este prima sarcină ce trebuie parcursă în momentul în care avem un prim contact cu structura portantă. Expertiza are etapă de diagnoză (cu fazele de: identificare – relevare și prezentare – a structurii portante istorice, constatarea insuficiențelor, formularea și testarea exigențelor de performanță, determinarea cauzelor insuficiențelor), și terapie

(având faze de: eliminarea cauzelor insuficiențelor, asigurarea exigențelor de performanță, respectiv păstrarea exigențelor de performanță, asigurarea durabilității intervențiilor), parcurgând cele șapte faze binecunoscute. Toate fazele tratează deopotrivă aspecte de mecanica, biologia și fizica construcției, de mecanica solului și de instalații în construcții.

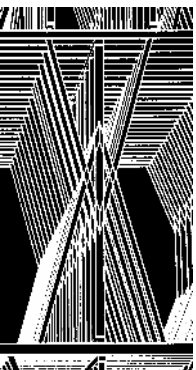
Expertiza tehnică de structuri portante istorice este elaborată de specialiști (experți tehnici atestați de MDLPL și MCPN) la comanda administratorilor/proprietarilor de monumente istorice

3.1.2. Inventarul realizat cu ocazia expertizei tehnice va fi oficializat într-un proces-verbal, inventarul fiind piesă de bază a întreținerii. Inventarul este elaborat de specialiști (experți tehnici atestați de MDLPL și MCPN), în prezența administratorilor / proprietarilor de monumente istorice, care semnează și procesul-verbal.

Planșeu pe grinzi alăturate: Colegiul Național George Coșbuc, Năsăud

3.1.3. Se recomandă elaborarea unei „Obligații privind clădirea istorică”, care să cuprindă indicații inclusiv la structura portantă istorică. „Obligația privind folosința clădirii istorice” – care se întocmește numai după cercetarea, la fața locului, a imobilului – cuprinde „Formularul obligației privind folosința clădirii istorice”, „Inventarul clădirii istorice” și „Procesul-verbal de constatare a stării generale de conservare a clădirii istorice”. Obligația este elaborată de specialiști, un exemplar fiind transmis proprietarului, respectiv titularului dreptului de administrare a clădirii istoric

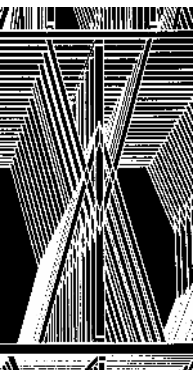

Zid de incintă: Cetatea Deva

3.1.4. În cazul în care clădirea istorică este monument istoric, legislația este clară: parte din cartea construcției, „Obligația privind folosința monumentului istoric” este servitute constituită în folosul imobilului fiind înscrisă în Cartea funciară de către proprietar, respectiv titular al dreptului de administrare. „Obligația privind folosința monumentului istoric” – care se întocmește numai după cercetarea, la fața locului, a imobilului – cuprinde „Formularul obligației privind folosința monumentului istoric”, „Inventarul monumentului istoric” și „Procesul-verbal de constatare a stării generale de conservare a monumentului istoric”.

„Obligația privind folosința monumentului istoric” se întocmește în trei exemplare, dintre care un exemplar va fi transmis Direcției monumentelor istorice din cadrul MCPN, un exemplar va fi păstrat de către Direcția pentru cultură și patrimoniul cultural național județeană, respectiv a municipiului București, emitentă și un exemplar va fi transmis proprietarului, respectiv titularului dreptului de administrare a monumentului istoric.

3.1.5. „Formularul obligației privind folosința clădirii istorice”, „Inventarul clădirii istorice” și „Procesul-verbal de constatare a stării generale de conservare a clădirii istorice” sunt piese care se reactualizează odată la cinci ani, prin grija proprietarilor, care vor coopta specialiști pentru partea de specialitate.

Fachwerk: Anglia

3.1.6. Întreținerea curentă se recomandă a se face cu echipe de specialiști. Desigur, o parte din lucrările de întreținere se pot încredința și proprietarilor/administratorilor, instruiți în acest sens.

3.2

PROGRAME EDUCATIONALE LA NIVEL DE BAZA ȘI MEDIU ÎN CADRUL SOCIETĂȚII ÎN PRIVINȚA PROTECȚIEI STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE

Cultura de întreținere se transferă tinerei generații încă din școala elementară. În acest sens se va acorda atenție programelor analitice. Se vor conștientiza structurile portante ale clădirilor, insistând asupra diferențelor între structurile portante istorice și ingineresti.

Pentru generațiile care nu au primit educație în acest sens, se vor organiza cursuri prin grija primăriilor.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-

Se recomandă organizarea unor cursuri de reactualizare a cunoștințelor pentru toți proprietarii, respectiv specialiștii, în vederea informării la zi cu privire la materialele și tehnologiile de întreținere.

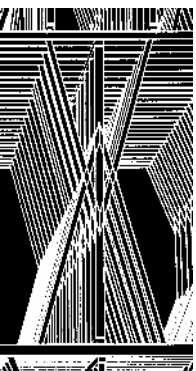
3.3

**ROLUL REVISTELOR,
PUBLICAȚIILOR SAU AL
DIFERITELOR EVENIMENTE DE
SPECIALITATE ÎN RĂSPÂNDIREA
CUNOȘTINȚELOR ÎN RÂNDUL
SOCIETĂȚII ASUPRA
IMPORTANȚEI PROTECȚIEI
PATRIMONIULUI CONSTRUIT**

Reactualizarea informațiilor pentru proprietari/administratori este posibil să se realizeze inclusiv prin reviste, publicații.

Acces promițător în cetatea Deva

Aceste publicații pot fi sprijinite și de către producătorii de materiale de întreținere, dacă se asigură control profesional. Evident, revistele vor fi dedicate deopotrivă structurilor portante sau purtate de clădiri istorice, cuprinse sau nu în Lista monumentelor istorice. Este de dorit în acest sens un schimb de experiență între țări, preluându-se experiența pozitivă a țărilor cu cultură „istorică” în întreținerea structurilor portante istorice.

PROTECȚIA STRUCTURILOR PORTANTE ISTORICE ȘI SOCIETATEA – 2012.09.20-